EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2026 07 13
COM(2026) 362 final

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

pagal Sąjungos muitinės kodekso 278a straipsnį dėl pažangos, padarytos kuriant tame kodekse numatytas elektronines sistemas

{SWD(2026) 180 final}

Turinys

1. Įžanga 2
2. Santrauka 4
3. Ataskaitos turinys 6
4. Atsakomybė už SMK skaitmeninį įgyvendinimą 6
5. SMK numatytų elektroninių sistemų kūrimo pažangos apžvalga 7
5.1 IKI 2025 M. ĮGYVENDINTI PROJEKTAI 7
5.2 PROJEKTŲ ĮGYVENDINIMO PAŽANGA 2025 M. 8
5.3 RIZIKA IR JOS MAŽINIMO PRIEMONĖS 17

1. ĮŽANGA

Šis dokumentas yra 2025 m. metinė Sąjungos muitinės kodekso[1] (toliau – SMK) skaitmeninio įgyvendinimo pažangos ataskaita – **septintoji ir paskutinė ataskaita**, kurią Komisija parengė pagal SMK 278a straipsnį dėl elektroninių sistemų kūrimo pažangos[2].

SMK įsigaliojo 2016 m. gegužės 1 d. ir buvo iš dalies pakeistas 2019 m.[3]: jame nustatyti 2020, 2022 ir 2025 m. terminai, iki kurių turi būti laipsniškai užbaigti SMK skaitmeninės pertvarkos ir įgyvendinimo projektai. Pereinamuoju laikotarpiu muitinės formalumams atlikti galėjo būti naudojamos esamos elektroninės ir popieriuje surašytų dokumentų naudojimu pagrįstos sistemos (vadinamosios pereinamojo laikotarpio priemonės), kol pradės veikti SMK numatytos naujos arba sunaujovintos elektroninės sistemos.

Atsižvelgiant į tai, SMK darbo programa[4] (toliau – SMK DP) ir Įgyvendinimo reglamentas dėl elektroninių sistemų techninių priemonių[5] (toliau – IRTA) turi būti skaitomi kartu su SMK ir jo deleguotaisiais bei įgyvendinimo aktais.

SMK DP yra teisinė priemonė, kuria siekiama valdyti laipsnišką ir sudėtingą trimačio perėjimo prie visiškai skaitmeninės muitinės aplinkos procesą, atsižvelgiant į sistemų tarpusavio priklausomybę ir realios raidos padėtį. Tai priemonė, naudojama siekiant paskatinti projektų suinteresuotuosius subjektus (valstybes nares, Komisiją, ekonominės veiklos vykdytojus) bendrai ir praktiškai įgyvendinti projektus iki 2025 m. gruodžio 31 d. – galutinės skaitmeninės pertvarkos pabaigos datos. IRTA apibrėžiamos kiekvienos sistemos techninės priemonės, atsižvelgiant į jų komponentus, atsakomybės sritis, prieigą prie duomenų ir techninę pertvarką.

Ši ataskaita grindžiama 2023 m. gruodžio 15 d. Komisijos priimta SMK DP kaip pažangos ataskaitų atskaitos tašku. Programos ir projekto valdymo aspektai apibrėžti muitinės daugiamečiame strateginiame plane. **Šioje ataskaitoje apžvelgiama pažanga, per kelerius metus padaryta siekiant visiškai skaitmeninės muitinės Europos Sąjungoje 2025 m., t. y. paskutiniais SMK įgyvendinimo metais**.

SMK nustatytas teisinis pagrindas sukurti visiškai skaitmeninę, suderintą muitinės sistemą visoje Europos Sąjungoje ir prie jos išorinių sienų, o jo visapusiškas ir vienodas įgyvendinimas visose muitinės srityse ir visose valstybėse narėse yra **būtina gerai veikiančios muitų sąjungos sąlyga ir yra kito muitinės reformos etapo pagrindas**. Todėl labai svarbu, kad visos valstybės narės užbaigtų esamo SMK įgyvendinimo veiksmus nacionaliniu mastu ir taip būtų užtikrinta, kad ekonominės veiklos vykdytojai ir verslininkai galėtų visapusiškai pasinaudoti jo galimybėmis prieš prasidedant ES muitinės reformai. Komisija 2023 m. gegužės 17 d. priėmė pasiūlymą dėl visapusiškos muitų sąjungos reformos,

---

[1] 2013 m. spalio 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 952/2013, kuriuo nustatomas Sąjungos muitinės kodeksas, OL L 269, 2013 10 10, p. 1–101.

[2] Komisijos ataskaita Europos Parlamentui ir Tarybai:
2019 m.: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/ALL/?uri=CELEX%3A52019SC0434;
2020 m.: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX%3A52020SC0339;
2021 m.: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX%3A52021SC0382;
2022 m.: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX%3A52023SC0029;
2023 m.: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=COM:2024:395:FIN;
2024 m.: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=celex:52025DC0579.

[3] 2019 m. balandžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2019/632, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 952/2013 siekiant pratęsti priemonių, kurios nėra Sąjungos muitinės kodekse numatytos elektroninės duomenų apdorojimo priemonės, taikymą pereinamuoju laikotarpiu, OL L 111, 2019 4 25, p. 54–58.

[4] 2023 m. gruodžio 15 d. Komisijos įgyvendinimo sprendimas (ES) 2023/2879, kuriuo nustatoma darbo programa, susijusi su Sąjungos muitinės kodekse numatytų elektroninių sistemų kūrimu ir diegimu, OL L 2023/2879, 2023 12 22, p. 1–17, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=OJ:L_202302879.

[5] 2025 m. kovo 13 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentas (ES) 2025/512 dėl elektroninių sistemų, skirtų informacijos mainams vykdyti ir tai informacijai saugoti vadovaujantis Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) Nr. 952/2013, kūrimo, priežiūros ir naudojimo techninių priemonių, OL L, 2025/512, 2025 3 20, p. 1–45, https://eur-lex.europa.eu/eli/reg_impl/2025/512/oj/eng.

įskaitant naują SMK, ir tai yra reikšmingas ES muitinės sistemos pakeitimas[6]. 2026 m. kovo 26 d. Europos Parlamentas ir Taryba pasiekė politinį susitarimą vykdant trilogą dėl Komisijos pasiūlymo dėl didžiausio masto ES muitinės taisyklių reformos nuo 1968 m. Šiuo metu laukiama, kol dokumento projektą peržiūrės teisininkai lingvistai ir patvirtins Taryba ir Europos Parlamentas, kad iki 2026 m. lapkričio mėn. jį būtų galima paskelbti *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

Muitinės reformą sudaro trys pagrindiniai ramsčiai:

1) **pažangesnis rizikos valdymas ir muitinis tikrinimas sukūrus ES muitinę ir ES muitinės duomenų platformą**: taip bus skaitmenizuojamos ir supaprastinamos procedūros, mažinamos išlaidos ir biurokratizmas, skatinamas vienodesnis požiūris prie išorės sienos ir geriau apsaugota bendroji rinka, pasitelkiant patikimesnį, duomenimis grindžiamą rizikos valdymą ir vykdymo užtikrinimą;
2) **stipresnė partnerystė su verslu**: nauja partnerystė su prekybos veiklos vykdytojais, grindžiama skaidriais procesais, sudarysianti sąlygas reikalavimus atitinkantiems prekybos srautams veikti be oficialios muitinės sąveikos ir sumažins susijusią administracinę naštą;
3) **moderni e. prekybos sistema**: specialiai pritaikytas e. prekybos muitinės režimas, pagal kurį interneto platformos taps pagrindiniais subjektais užtikrinant, kad tiesiogiai ES vartotojams internetu parduodamos prekės atitiktų visas muitinės prievoles.

Muitinė atlieka svarbų vaidmenį palaikant bendrosios rinkos ir piliečių saugumą. Įgyvendinus muitinės reformą, Europos muitinė bus pasiruošusi prisitaikyti prie sparčiai kintančios tarptautinės prekybos aplinkos. Atsižvelgiant į tai, vykdant reformą nustatytos kelios tikslinės priemonės, kad būtų galima reaguoti į spartų e. prekybos augimą. Kol jos bus įgyvendintos, **parengtas laikinas sprendimas**: 2025 m. lapkričio mėn. Komisija ir valstybės narės susitarė panaikinti iki šiol taikytą siuntinių, kurių vertė mažesnė nei 150 EUR, neapmokestinimą muitu ir nuo 2026 m. liepos 1 d. šiems siuntiniams taikyti 3 EUR muitą. Ši atleidimo nuo muito riba panaikinta siekiant suvienodinti e. prekybos ir tradicinės mažmeninės prekybos sąlygas ir taip atkurti sąžiningumą ir kartu išsaugoti vartotojų pasirinkimo laisvę. Be to, kovo 26 d. pasiekus susitarimą vykdant trilogą, įvedamas į ES importuojamų mažos vertės prekių **tvarkymo mokestis**, siekiant kompensuoti didėjančias muitinių išlaidas. Šis mokestis bus pradėtas taikyti ne vėliau kaip 2026 m. lapkričio 1 d. Kai ES muitinės duomenų platforma pradės veikti visu pajėgumu, bus taikomi įprasti muitai.

Reikėtų pažymėti, kad šiuo metu, kai visas politinis dėmesys sutelktas į muitinės reformą ir e. prekybą, **kyla rizika, kad SMK skaitmeninio įgyvendinimo vėlavimai bus nepastebėti ir palaikyti paprasčiausiais techniniais trikdžiais**, nors sisteminės vėlavimo pasekmės ES galėtų būti skaudžios. Dėl netinkamai veikiančių ar tik iš dalies įdiegtų eksporto / importo sistemų galėtų susiformuoti spūstys svarbiausiuose išvežimo ir įvežimo punktuose, kurios paskatintų protestus, priežiūros klaidas ir vėlavimus tiekimo grandinėse. Be to, tinkamai nesuderinus duomenų, į apyvartą galėtų būti išleistos didelės rizikos prekės (dvejopo naudojimo prekės, sankcionuojamos prekės, nuvertintos importuotos prekės), prieš atliekant išsamią rizikos analizę, be kita ko, apribojant Komisijos gebėjimą aptikti problemas ir laiku parengti reagavimo strategiją.

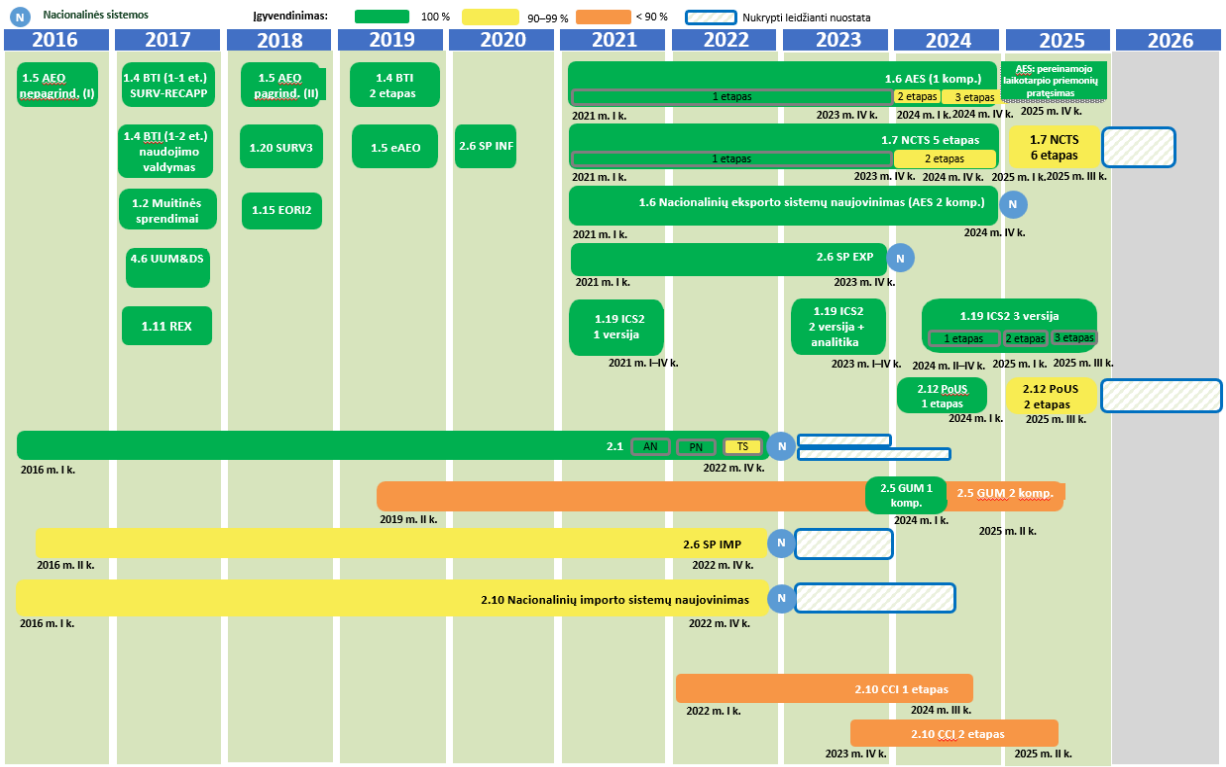
Svarbus prioritetas – laiku užbaigti SMK skaitmeninę programą, kad būtų realizuota nauda verslininkams, numatyta SMK, pavyzdžiui, toliau derinant procesus, vykdant standartizuotąją skaitmenizaciją, grindžiamą tarptautiniu mastu suvienodintu ir integruotu ES muitinės duomenų modeliu, ir įgyvendinant esminius supaprastinimus, skirtus patikimiems verslininkams. Šia prasme SMK skaitmeninio įgyvendinimo užbaigimas yra labai svarbus siekiant remti muitinės reformos ir būsimos ES muitinės duomenų platformos plėtojimą ir prie jo prisidėti, kad būtų užtikrinta, kad dideli

[6] Pasiūlymas dėl EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS REGLAMENTO, kuriuo nustatomas Sąjungos muitinės kodeksas, įsteigiama Europos Sąjungos muitinė ir panaikinamas Reglamentas (ES) Nr. 952/2013, (COM/2023/258 *final*).

supaprastinimai, kuriuos žadėta įgyvendinti muitinės reforma, turėtų tvirtą suderinimo ir skaitmenizacijos pagrindą.

2. SANTRAUKA

Paskutinieji ir lemiami SMK įgyvendinimo metai. 2014 m. priėmus SMK darbo programą, Komisijos, valstybių narių ir ekonominės veiklos vykdytojų kolektyvinės pastangos padėjo daryti pažangą kuriant visiškai skaitmeninę muitinės aplinką. 2025 m. pradžioje jau buvo įgyvendinta 70 proc. skaitmeninės darbo programos. Per 2025 m. padaryta reikšminga įgyvendinimo proceso pažanga ir buvo pasiektos kelios svarbios visos Europos ir nacionalinių sistemų tarpinės reikšmės, kurios rodo stabilų perėjimą prie didžiąja dalimi žalia spalva pažymėtos įgyvendinimo aplinkos visose valstybėse narėse. Iš šios ataskaitos matyti, kad **SMK skaitmeninis įgyvendinimas 2025 m. pabaigoje buvo beveik baigtas**, kaip parodyta 1 pav. Žalia spalva pažymėti projektai yra baigti, oranžine spalva pažymėti projektai reiškia sritis, kurios įgyvendintos mažiau nei 90 proc. valstybių narių, o geltona spalva pažymėti projektai reiškia sritis, kurios įgyvendintos 90–99 proc. valstybių narių.

1 pav. Planavimo apžvalga

Šiandien **Sąjungos muitinės kodekso (SMK) skaitmeninis įgyvendinimas yra beveik baigtas** – didžioji SMK sistemų dalis jau įdiegta ir valstybės narės naudoja visiškai integruotą SMK skaitmeninę aplinką. **Iki 2025 m. pabaigos įdiegta 96 proc. visų nacionalinių sistemų ir 100 proc. visų centralizuotų visos Europos sistemų. Likę sunkumai yra nedideli ir susiję su konkrečiomis šalimis ir projektais**. Jie siejami ne su bendra SMK architektūra, o su likusiais vėlavimais ar pereinamojo laikotarpio problemomis, iškilusiomis keliose valstybėse narėse. Svarbiausias yra Centralizuoto muitinio įforminimo importo atvejais projektas. Kiti projektai, dėl kurių kai kuriose valstybėse narėse reikia imtis konkrečių tolesnių veiksmų, yra: nacionalinės laikinojo saugojimo sistemos ir nacionalinės importo sistemos diegimas, taip pat nacionalinio garantijų valdymo komponento, automatizuotos eksporto sistemos (nepagrindinių funkcijų), naujosios kompiuterizuotos tranzito sistemos 5-ojo etapo

(nepagrindinių funkcijų) ir 6-ojo etapo (pagal nukrypti leidžiančią nuostatą iki 2026 m. gegužės 31 d.) ir Sąjungos prekių statuso įrodymo sistemos 2-ojo etapo (pagal nukrypti leidžiančią nuostatą iki 2027 m. kovo 1 d.) diegimas.

Likę veiksmai daugiausia susiję su galutinio naujovinimo užduočių užbaigimu valstybėse narėse, sistemų testavimu ir patvirtinimu prieš diegimą, neseniai įdiegtų sistemų ekonominės veiklos vykdytojų perkėlimu ir sistemų tarpusavio jungtimis. Atsižvelgdama į tai, 2025 m. Komisija priėmė tris sprendimus dėl nukrypti leidžiančių nuostatų, kad užtikrintų teisinį tikrumą ir veiklos tęstinumą, visų pirma siekdama padėti ekonominės veiklos vykdytojams pasiruošti laikytis ES sienų saugumo reikalavimų vykdant tranzito operacijas (ICS2 3-ioji versija ir NCTS 6-asis etapas) ir teikti muitinį prekių manifestą, kaip Sąjungos prekių statuso įrodymą (PoUS 2-asis etapas). Jų taikymo sritis ir terminų pratęsimas tebėra riboti, o siekiant atidžiai stebėti pažangą iki visiško įgyvendinimo buvo įdiegti išsamūs stebėsenos mechanizmai.

Be to, **2025 m. Komisija nusprendė imtis teisinių veiksmų prieš** iš viso **keturiolika valstybių narių** dėl to, kad jos neįvykdė savo įsipareigojimų pagal SMK ir jo įgyvendinimo aktus. Jie susiję su dviem pagrindiniais reikalavimų nesilaikymo atvejais: pirmasis susijęs su muitinės skaitmeninių sistemų (t. y. laikinojo saugojimo oro transporto srityje, nacionalinės importo sistemos, automatizuotos eksporto sistemos, įskaitant ekonominės veiklos vykdytojų sistemų operacinės parengties ir perėjimo užtikrinimą) diegimu ir yra siejamas su iš viso dešimtimi valstybių narių, o antrasis – su iš viso 57 standartizuotų muitinės duomenų elementų rinkinio perdavimu reikiamu formatu per sistemą „Surveillance“, kuris yra labai svarbus ES muitinės duomenų rinkimui, stebėsenai ir rizikos valdymui, ir yra siejamas su iš viso trylika valstybių narių.

Komisijos veikla, kuria siekiama derinti planavimą, koordinavimą, paramą konkrečioms valstybėms narėms, stebėseną ir vykdymo užtikrinimą, pasirodė esanti veiksminga.

Iki 2025 m. pabaigos daugelis susijusių valstybių narių tinkamai išsprendė vėlavimo problemą. Atsižvelgiant į nedidelį likusį diegimo, kuris bus pratęstas iki 2026 m., o kai kuriais konkrečiais atvejais – iki 2027 m., užduočių skaičių, likusios spragos yra aiškiai nustatytos, įvykdytinos per nustatytą laiką ir dėl jų imamasi nuodugnių tolesnių veiksmų. Joms taikomi sprendimai dėl nukrypti leidžiančių nuostatų ir (arba) griežtesnė stebėsena, o prireikus – didesnio masto vykdymo užtikrinimo priemonės. Tačiau tuo pat metu dėl sunkumų, su kuriais susiduria valstybės narės įgyvendindamos ypatingos svarbos projektus, visų pirma nacionalines sistemas ir komponentus, išryškėjo **pažeidžiamumas, susijęs su sudėtinga skaitmenine transformacija, kurią bendrai vykdo Komisija, 27 valstybės narės ir tūkstančiai ekonominės veiklos vykdytojų, siekdami užtikrinti bendrai sutartą apimtį ir įgyvendinimą iki darbų pabaigos datos**. Tam į esamas sistemas reikia integruoti naujas sistemas ir užtikrinti įvairių sričių, pavyzdžiui, eksporto ir tranzito, sąveikumą. Dar sudėtingiau, kai reikia užtikrinti sąveikumą su kitomis skaitmeninėmis ne muitinės pertvarkos programomis, pavyzdžiui, Europos jūrų sektoriaus vieno langelio aplinka.

Apžvelgiant bendrą patirtį, įgytą per 10 metų vykdant skaitmeninę transformaciją ir įgyvendinant SMK darbo programą, nustatyta aiški tendencija. Valstybės narės pabrėžė, kad didžiausi sunkumai, su kuriais jos susidūrė siekdamos sėkmingai įgyvendinti projektą, buvo susiję su: 1) valdymo struktūromis, sudarančiomis sąlygas laiku priimti sprendimus, 2) suinteresuotųjų subjektų dalyvavimo palaikymu ir 3) aiškios apimties apibrėžimu ir išlaikymu.

Apskritai SMK skaitmeninis įgyvendinimas oficialiai užbaigtas iki galutinio termino 2025 m. pabaigoje. ES lygmeniu jau pradėjus veikti pagrindinei skaitmeninei sistemai pagal SMK, pranešta apie svarbų laimėjimą, padėsiantį sustiprinti ES išorės sienų ir prekybos srautų kontrolę vykstant dideliems geopolitiniams ir geoekonominiams neramumams. Dabar galima užbaigti muitų sąjungos pereinamąjį ir įgyvendinimo laikotarpius ir pereiti prie konsolidavimo ir stabilizavimo, o SMK yra tvirtas ir patikimas būsimos muitinės reformos pagrindas.

3. ATASKAITOS TURINYS

SMK DP išvardytus projektus remiantis IRTA pateiktomis apibrėžtimis[7] galima suskirstyti į tris sistemų kategorijas:

i) **centrinių visos Europos sistemų**, kurias turi sukurti arba sunaujovinti Komisija (dažnai reikia, kad ir valstybės narės sukurtų arba sunaujovintų nacionalines sistemas);
ii) **decentralizuotų visos Europos sistemų**, kurias turi sukurti arba sunaujovinti Komisija, tačiau jos pasižymi svarbiu nacionaliniu komponentu, kurį turi įgyvendinti valstybės narės;
iii) **nacionalinių sistemų**, kurias turi sukurti arba sunaujovinti tik valstybės narės.

Šioje ataskaitoje pirmiausia paaiškinamas ataskaitos rengimo metodas ir naudojami šaltiniai (2 skirsnis), o po to trumpai aptariamos su SMK elektroninėmis sistemomis susijusios pareigos (4 skirsnis). Be to, joje pateikiama bendra įvairių projektų ir jų įgyvendinimo pažangos apžvalga (5 skirsnis) ir atkreipiamas dėmesys į riziką ir rizikos mažinimo priemones (6 skirsnis).

Prie šios ataskaitos **pridedamas Komisijos tarnybų darbinis dokumentas**[8], kuris skelbiamas kartu su šia ataskaita ir kuriame pateikiama išsami informacija apie įvairių projektų, apie kuriuos iki 2025 m. birželio mėn. pabaigos pranešė valstybės narės, planavimą ir pažangą. Atlikti šį darbą padėjo išorės rangovas. Į ataskaitą daugiausia įtraukti naujausi valstybių narių duomenys.

Ataskaita ir Komisijos tarnybų darbinis dokumentas parengti remiantis iš šių **šaltinių** surinkta informacija:

1) nacionalinių projektų planų, kuriuos valstybės narės privalo pateikti du kartus per metus (sausio ir birželio mėn.), ir papildomos atnaujintos informacijos, kurios buvo paprašyta 2025 m. pabaigoje.

Surinkta informacija apie kiekvieną projektą apima konkrečias datas, būklę ir kiekvienos SMK DP nustatytos tarpinės reikšmės įgyvendinimo pažangą;

2) apklausos, į kurią atsakyti pakviestos valstybės narės.

Ši informacija apėmė rizikos vertinimą, vėlavimus ir jų priežastis, taip pat su projektais susijusias planuojamas ir (arba) taikytas rizikos mažinimo priemones. Be to, toliau laikydamosi požiūrio, kurio buvo laikomasi 2023 m., valstybės narės taip pat pateikė informaciją apie patirtį, įgytą rengiant projektus, ir apie galimą reikalingą papildomą paramą;

3) dvišalių aukšto lygio susitikimų su valstybėmis narėmis.

Dvišalių susitikimų metu valstybės narės visapusiškai ir tiksliai apibūdina kiekvieno SMK projekto būklę, įskaitant problemas, su kuriomis jos susidūrė, ir pateikiama idėjų, kaip pagerinti problemines situacijas;

4) visos Europos masto koordinavimo ir stebėjimo programų atliktų darbų.

Šioje ataskaitoje taip pat pateikiama analizė, pagrįsta išsamesne informacija, kurią pateikė Komisijos Mokesčių ir muitų sąjungos generalinio direktorato (Mokesčių ir muitų sąjungos GD) projektų vadovai ir kurią valstybės narės pateikė pagal nuo 2020 m. įgyvendinamas visos Europos sistemų koordinavimo programas.

4. ATSAKOMYBĖ UŽ SMK SKAITMENINĮ ĮGYVENDINIMĄ

Priklausomai nuo kiekvienos (centralizuotos, decentralizuotos ar nacionalinės) sistemos architektūros,

---

[7] 2025 m. kovo 13 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentas (ES) 2025/512 dėl elektroninių sistemų, skirtų informacijos mainams vykdyti ir tai informacijai saugoti vadovaujantis Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) Nr. 952/2013, kūrimo, priežiūros ir naudojimo techninių priemonių, OL L, 2025/512, 2025 3 20, p. 1–45, https://eur-lex.europa.eu/eli/reg_impl/2025/512/oj/eng.

[8] Komisijos tarnybų darbinis dokumentas, pridedamas prie Komisijos ataskaitos Europos Parlamentui ir Tarybai pagal Sąjungos muitinės kodekso 278a straipsnį dėl pažangos kuriant tame kodekse numatytas elektronines sistemas, SWD(2026) 180.

dėl kurios sutarė valstybės narės ir Komisija, yra nustatyta, kaip **dalijamasi pareigomis**, susijusiomis su **atsakomybės** už sistemų, susijusių su SMK skaitmeniniu įgyvendinimu, kūrimą, diegimą, eksploatavimą ir priežiūrą **sritimis**. Tai nustatyta IRTA, kuriame aprašoma, iš kokių komponentų tos sistemos sudarytos ir koks jų pobūdis – nacionalinis (kuriami nacionaliniu lygmeniu) ar bendras (kuriami ES lygmeniu). Kalbant apie architektūrą, centrinės sistemos ir decentralizuotos sistemos yra visos Europos sistemos ir jas standartiškai sudaro bendri komponentai, kartais derinami su nacionaliniais komponentais, o nacionalines sistemas sudaro tik nacionaliniai komponentai.

Pagal IRTA 103 straipsnį, **bendruosius komponentus** kuria, testuoja, diegia ir valdo Komisija o juos testuoti gali ir valstybės narės. **Nacionalinius komponentus** kuria, testuoja, diegia ir valdo valstybės narės.

Valstybės narės užtikrina nacionalinių komponentų sąveikumą su bendraisiais komponentais. Komisija, glaudžiai bendradarbiaudama su valstybėmis narėmis, parengia ir tvarko bendrąsias decentralizuotų sistemų specifikacijas. Valstybės narės kuria, eksploatuoja ir prižiūri sąsajas, užtikrinančias, kad būtų atliekamos decentralizuotų sistemų funkcijos, būtinos informacijos mainams su ekonominės veiklos vykdytojais ir kitais asmenimis, vykdomiems per nacionalinius komponentus ir sąsajas, taip pat per bendruosius komponentus su kitomis valstybėmis narėmis.

5. SMK NUMATYTŲ ELEKTRONINIŲ SISTEMŲ KŪRIMO PAŽANGOS APŽVALGA

Siekiant įdiegti reikalingas elektronines sistemas, SMK DP yra numatyta įgyvendinti septyniolika projektų – už keturiolika **visos Europos projektų** yra atsakinga Komisija su valstybėmis narėmis (centrinės ir decentralizuotos sistemos), o už tris **nacionalinius projektus** – tik valstybės narės (nacionalinės sistemos).

5.1 IKI 2025 M. ĮGYVENDINTI PROJEKTAI

Komisija įgyvendino visus skaitmeninius projektus, už kuriuos ji yra atsakinga. Valstybės narės toliau darė pažangą sistemų ir komponentų diegimo srityje. Kaip nurodyta ankstesnėse ataskaitose, šiomis pastangomis buvo sėkmingai įdiegtos toliau nurodytos dvylika **naujų arba sunaujovintų sistemų**:

- SMK registruotųjų eksportuotojų sistema – *REX* (nauja), įdiegta 2017 m.;
- SMK muitinės sprendimai – *CDS* (nauja), įdiegta 2017 m.;
- SMK tiesioginė verslininkų prieiga prie Europos informacinių sistemų – *UUM&DS* (vienodas vartotojų valdymas ir skaitmeninis parašas) (nauja), įdiegta 2017 m.;
- SMK ekonominės veiklos vykdytojų registravimo ir identifikavimo sistema 2 – *EORI2* (naujovinimas), įdiegta 2018 m.;
- SMK „Surveillance 3“ – *SURV3* (naujovinimas), įdiegta 2018 m.[9];
- SMK privalomoji tarifinė informacija – *PTI* (naujovinimas), įdiegta 2019 m.;
- SMK įgaliotieji ekonominės veiklos vykdytojai – *AEO* (naujovinimas), įdiegta 2019 m.;
- SMK informaciniai lapai specialiosioms procedūroms – *INF* (nauja), įdiegta 2020 m.;
- SMK importo kontrolės sistema 2, *1-oji ir 2-oji versijos* – *ICS2 1-oji ir 2-oji versijos* (naujovinimas), įdiegta atitinkamai 2021 m. ir 2023 m.
- SMK garantijų valdymas, 1-asis komponentas – *GUM C1*, įdiegta 2024 m.;
- SMK Sąjungos prekių statuso įrodymo sistema, 1-asis etapas – *PoUS*, įdiegta 2024 m.;
- SMK naujoji kompiuterizuota tranzito sistema, 5-asis etapas – *NCTS P5*, įdiegta 2024 m.

[9] Tačiau tebėra problemų, susijusių su valstybių narių vykdomu duomenų perdavimu.

5.2 PROJEKTŲ ĮGYVENDINIMO PAŽANGA 2025 M.

Šioje ataskaitoje siekiama apžvelgti 2025 m. pasiektus rezultatus, pažangą ir iškilusias problemas Komisijai ir valstybėms narėms įgyvendinant šiuo metu vykdomus projektus.

5.2.1. Visos Europos projektai

Visos Europos projektams būdinga specifinė struktūra: juos įgyvendinant gali būti diegiama centrinė sistema arba jungiami centriniai ir nacionaliniai elementai. Kaip nurodyta SMK 278 straipsnio 3 dalyje, jie turi būti užbaigti ne vėliau nei 2025 m. gruodžio 31 d. Toliau pateikiamas glaustas kiekvieno projekto aprašymas ir pažanga. Daugiau informacijos pateikiama prie šios ataskaitos pridedamo Komisijos tarnybų darbinio dokumento 3 ir 4 skirsniuose.

1) **SMK garantijų valdymas** – GUM (nauja). Siekiama užtikrinti efektyvų ir veiksmingą įvairių rūšių garantijų priskyrimą ir valdymą visoje ES, daugiausia dėmesio skiriant tvarkymo spartos didinimui, atsekamumui ir garantijų stebėjimui tarp muitinės įstaigų. Garantijų valdymas vykdomas dviem lygmenimis. Iš esmės vadinamasis GUM centrinis komponentas (1-asis komponentas) naudojamas bendrųjų garantijų naudojimo leidimams valdyti (įskaitant referencinio dydžio registravimą, išskaidymą pagal muitinės procedūras ir pagal susijusias valstybes nares), o bendrųjų garantijų registravimas, valdymas ir susijusio referencinio dydžio stebėsena vykdomi nacionaliniu lygmeniu pagal SMK reikalavimus atitinkantį garantijų valdymo komponentą (2-asis komponentas), sukurtą nacionaliniu lygmeniu ir taip pat apimantį kitų rūšių garantijų registravimą ir valdymą.

Pažanga. *GUM 1-asis komponentas*, pagal kurį centralizuotai valdomos garantijos, kurios gali būti naudojamos keliose valstybėse narėse, pradėjo veikti 2024 m. kovo 11 d. Muitinės sprendimų sistemoje. Atsižvelgiant į šių abiejų komponentų tarpusavio sąsają, atitikties bandymai vykdomi tol, kol valstybės narės įdiegs savo *GUM – 2-ojo komponento* sistemas.

Numatyta, kad valstybės narės nacionalinio komponento, *GUM 2-ojo komponento,* operacines sąsajas su centriniu komponentu sukurs nuo 2024 m. kovo 11 d. iki 2025 m. birželio 2 d. Dešimt valstybių narių užtikrino savalaikį savo nacionalinio komponento įdiegimą.

Iki 2025 m. pabaigos 21 valstybė narė įdiegė *GUM 2-ąjį komponentą*; tai reiškia, kad **įgyvendinimo lygis siekia 78 proc.** Likusios šešios valstybės narės (DK, FR, GR, HR, CY ir IT) planuoja būti pasirengusios 2026 m. pradžioje[10].

2) **SMK importo kontrolės sistema 2** – *ICS2* (naujovinimas). Siekiama padidinti tiekimo grandinės saugą ir saugumą gerinant duomenų kokybę, teikimą, prieinamumą ir keitimąsi išankstine informacija apie krovinius.

Pažanga. *ICS2 3-iąja versija* išplečiama sistemos apimtis, kad, be oro transporto, ji apimtų ir jūrų ir vidaus vandenų kelių, sausumos kelių ir geležinkelių transportą. 1-oji ir 2-oji versijos visiškai įgyvendintos vykdant ICS2 projektą, o darbas, susijęs su 3-iąja versija, toliau tęsiamas. Ekonominės veiklos vykdytojai turi pradėti naudotis ICS2 3-iąja versija trimis etapais: **jūrų ir vidaus vandenų vežėjai – iki 2024 m. gruodžio 4 d. (1-asis etapas), jūrų ir vidaus vandenų transporto srities veiklos vykdytojai – iki 2025 m. balandžio 1 d. (2-asis etapas), o kelių ir geležinkelių vežėjai, įskaitant šiomis transporto priemonėmis vežamose pašto siuntose esančias prekes, – iki 2025 m. rugsėjo 1 d. (3-iasis etapas)**.

Centrinės sistemos atveju atitikties bandymus, susijusius su šia versija, atlieka tik ekonominės veiklos vykdytojai. 2025 m. viduryje kai kurios valstybės narės išreiškė susirūpinimą dėl ekonominės veiklos vykdytojų pasirengimo ICS2 3-iosios versijos 3-iajam etapui.

Paaiškėjo, kad poreikis integruoti ICS2 į pažangiai valdomų sienų sistemas, didelis ekonominės veiklos vykdytojų, kuriems sunku gauti valstybės narės registraciją prisijungti prie IT sistemų,

[10] Remiantis naujausia nacionalinių projektų planavimo informacija, HR įdiegė savo nacionalinį GUM komponentą 2026 m. kovo 1 d., kitos šalys (IT, CY, DK, FR) savo komponentus įdiegs laikotarpiu iki 2026 m. liepos 1 d., o GR – 2026 m. gruodžio mėn.

skaičius, ICS2 sistemos diegimo sudėtingumas ir sąveikumui su nacionalinėmis sistemomis ir sąsajomis užtikrinti būtini valstybių narių ir ekonominės veiklos vykdytojų ištekliai, taip pat specifinis ir sudėtingas transportavimo mechanizmų, įskaitant daugiarūšio transporto formas, kuriems šis diegimas daro poveikį, pobūdis neproporcingai labiau veikia vienas valstybes nares ir ekonominės veiklos vykdytojus nei kitas valstybes nares ir ekonominės veiklos vykdytojus. Siekdama užtikrinti teisinį tikrumą, veiklos tęstinumą ir sklandų perėjimą prie ICS2 3-iosios versijos 3-iojo etapo reikalavimų vykdymo, Komisija iki 2025 m. gruodžio 31 d. pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 952/2013 leido taikyti nukrypti leidžiančią nuostatą dėl ICS2 3-iosios versijos tam tikroms prašymą pateikusioms valstybėms narėms ir Jungtinei Karalystei, kiek tai susiję su Šiaurės Airija, (IE, GR, ES, FR, IT, LT, HU, FI ir Jungtinė Karalystė, kiek tai susiję su XI).

Iki 2025 m. pabaigos, t. y. iki nustatyto termino, ICS2 pradėta naudoti visose valstybėse narėse; tai reiškia, kad **įgyvendinimo lygis siekia 100 proc.** – dar viena svarbi 2025 m. pasiekta tarpinė reikšmė.

3) **SMK Sąjungos prekių statuso įrodymas** – *PoUS* (nauja). Siekiama saugoti, tvarkyti ir atlikus paiešką parodyti visus verslininkų pateikiamus įrodymus, kad jų prekės turi Sąjungos prekių statusą. Atsižvelgiant į SMK muitinio prekių manifesto (CGM) ir Europos jūrų sektoriaus vieno langelio aplinkos (EMSWe) tarpusavio priklausomybę, projektas bus įgyvendinamas dviem skirtingais etapais siekiant kuo labiau sumažinti riziką ir nesuderinamumą.

Pažanga. *PoUS 1-asis etapas* pradėjo veikti 2024 m. kovo 1 d., kaip planuota.

PoUS 2-ojo etapo technines specifikacijas Komisija užbaigė 2023 m., o atitikties bandymai baigti 2025 m. Komisija užtikrino, kad centrinė sistema pradėtų veikti 2025 m. rugpjūčio 15 d., laikantis SMK DP nurodyto termino. Kelios valstybės narės nusprendė naudoti savo nacionalinę sistemą ir ją prijungti prie centrinės sistemos (mišrus režimas). Komisijos ir valstybių narių muitinės departamentai užtikrino, kad projektas būtų įgyvendintas laiku, iki teisinio termino. Valstybių narių jūrų transporto sektoriaus departamentai turėjo įdiegti PoUS ir Europos jūrų sektoriaus vieno langelio aplinkos (EMSWe) jungtį, kad verslininkams būtų sudarytos palankesnės sąlygos ir jie galėtų pateikti visus duomenis (įskaitant muitinių manifestų duomenis) per naują bendrą jūrų sektoriaus portalą nacionaliniu lygmeniu. Šiuo tikslu ES teisės aktuose buvo suderintos abi diegimo datos.

Tačiau dėl vėlyvo EMSWe įgyvendinimo jūrų vežėjai būtų susidūrę su didelėmis kliūtimis, jei būtų turėję naudotis PoUS nesant nacionalinių jūrų sektoriaus vieno langelio sistemų pagal EMSWe. Todėl Komisija pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 952/2013 tam tikroms valstybėms narėms (BE, BG, CY, DE, DK, EE, IE, FI, FR, HR, IT, LV, NL, PL, PT, SE ir SI) leido iki 2027 m. kovo 1 d. taikyti nukrypti leidžiančią nuostatą dėl PoUS 2-ojo etapo.

4) **SMK centralizuotas muitinis įforminimas importo atvejais**. Nauja visos Europos *CCI sistema* užtikrina centralizuoto muitinio įforminimo proceso skaitmenizavimą Europos lygmeniu, kaip nustatyta Sąjungos muitinės kodekse (SMK). Ja naudodamiesi patikimi verslininkai gali pateikti muitinės deklaraciją prižiūrinčiai muitinės įstaigai valstybėje narėje, kurioje jie įsisteigę, o prekes fiziškai pateikti bet kurios kitos valstybės narės muitinės įstaigai, todėl skirtingose valstybėse narėse esančioms muitinės įstaigoms sudaromos sąlygos skaitmeniniu, veiksmingu, nuspėjamu ir suderintu būdu apdoroti deklaraciją ir fiziškai išleisti prekes. CCI sistema įgyvendinama dviem etapais.

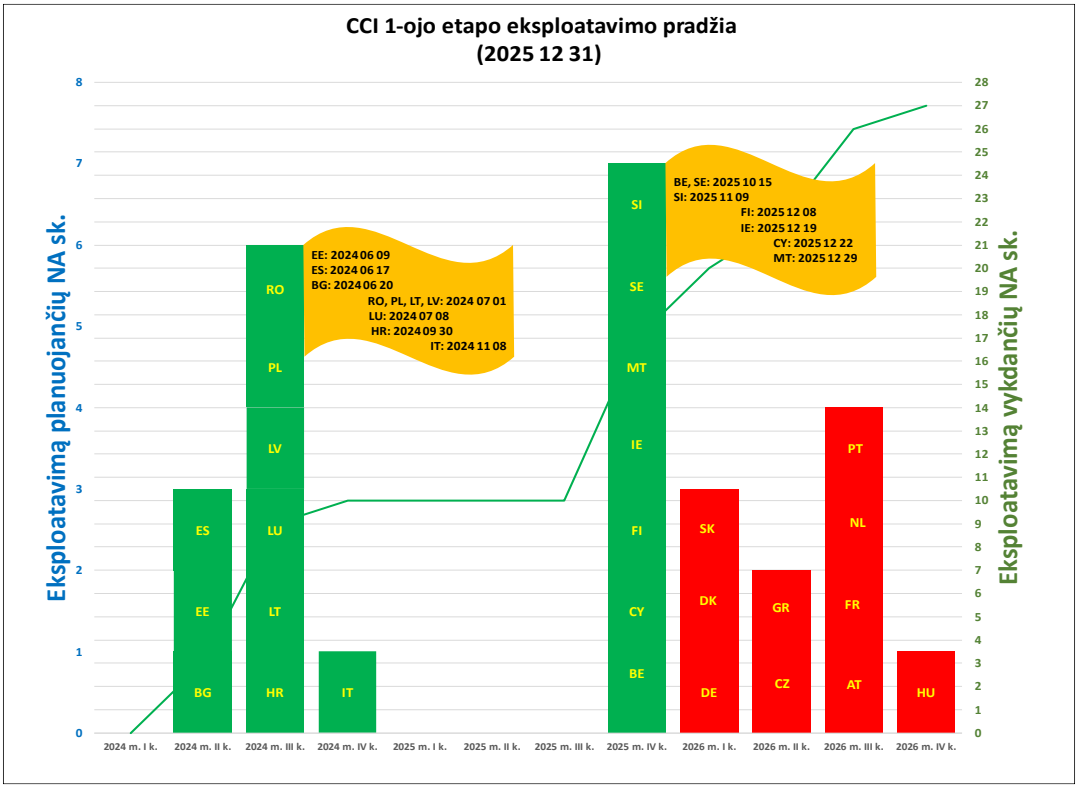
CCI 1-asis etapas suteikia galimybę automatiškai apdoroti standartinę ir supaprastintą deklaraciją, įskaitant iš anksto pateiktą muitinės deklaraciją, taip pat periodinę arba bendro pobūdžio papildomą deklaraciją, pagal kurią prekėms įforminama išleidimo į laisvą apyvartą, muitinio sandėliavimo, laikinojo įvežimo perdirbti ir galutinio vartojimo procedūra.

CCI 2-asis etapas grindžiamas 1-uoju etapu, į jo apimtį įtraukiant visus likusius CCI scenarijus, įskaitant sudėtingesnius deklaracijų tipus ir procesų srautus. Juo siekiama užbaigti skaitmeninę integraciją ir centralizuoto importo įforminimo funkcijas visoje ES. Abu etapai yra tarpusavyje

susiję, o kai kurios valstybės narės nusprendė vienu metu įgyvendinti abu etapus, kad racionalizuotų nacionalines pastangas.

Pažanga. *CCI 1-asis etapas* buvo pradėtas įgyvendinti 2024 m. liepos 1 d., kai buvo parengti bendrieji komponentai ir kai kurie nacionaliniai komponentai. 2025 m. birželio 2 d. Europos įmonės galėjo naudotis sistema dešimtyje valstybių narių (BG, EE, ES, LU, LT, LV, PL, RO, HR ir IT). Iki 2025 m. spalio mėn. prie CCI sistemos prisijungė dar dvi valstybės narės (BE ir SE).

Kaip parodyta 2 pav., 2025 m. pabaigoje CCI 1-ąjį etapą buvo įgyvendinusios iš viso septyniolika valstybių narių (BE, BG, HR, CY, EE, FI, IE, IT, LV, LT, LU, MT, PL, RO, SI, ES, SE), t. y. pasiektas **63 proc. įgyvendinimo lygis**. Likusios dešimt valstybių narių (AT, CZ, DE, DK, FR, GR, HU, NL, PT, SK) planuoja jį įdiegti 2026 m.[11]

2 pav. CCI 1-ąjį etapą įgyvendinusios valstybės narės (*padėtis 2025 m. gruodžio 31 d.*)

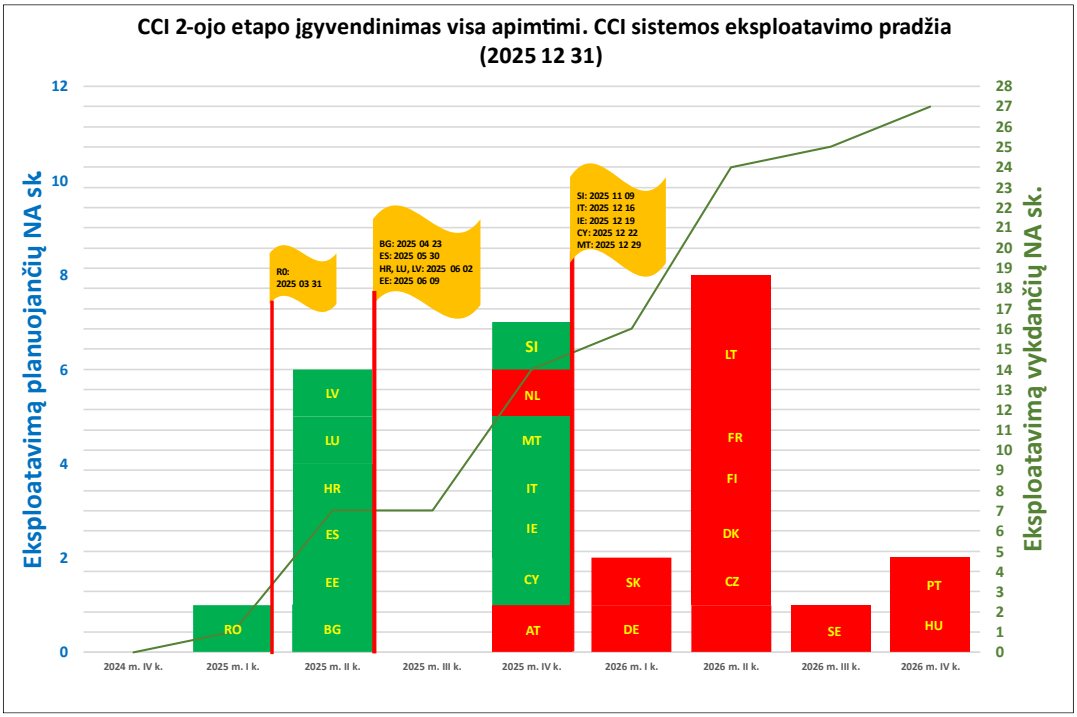
Dėl *CCI 2-ojo etapo* pažymėtina, kad 2022 m. Komisija baigė rengti technines specifikacijas. Siekdama padėti valstybėms narėms ir verslininkams įgyvendinti visus CCI scenarijus ir procesus, Komisija parengė visos apimties techninių specifikacijų rinkinį, kuriame konsoliduojamos abiejų etapų specifikacijos, taip pat parengė vadovą. Iš 2025 m. viduryje atlikto vertinimo matyti, kad nors daugelis valstybių narių daro pažangą, 2025 m. birželio 2 d. didelė jų dalis dar nepasiekė galutinės diegimo tarpinės reikšmės.

Kaip parodyta 3 pav., 2025 m. pabaigoje bendras visiško CCI **įgyvendinimo lygis siekė 44 proc.** (12 valstybių narių). Remiantis atnaujintais nacionaliniais projektų planais, dauguma likusių valstybių narių numato atitikties bandymus užbaigti 2026 m. pirmaisiais ketvirčiais ir planuoja vėliau įdiegti CCI visa apimtimi: DE, DK, SK, GR ir CZ – 2026 m. pirmąjį pusmetį[12], o AT, FR, NL, PT ir HU – antrąjį pusmetį.

[11] SK jį įdiegė 2026 m. vasario 14 d., o DK – 2026 m. kovo 19 d.

[12] SK visą CCI sistemą (1-ąjį ir 2-ąjį etapus) jau įdiegė 2026 m. vasario 14 d., DK – 2026 m. kovo 19 d., o CZ – 2026 m. gegužės 18 d.

Komisija tęs savo ketvirtinę stebėsenos programą iki CCI diegimo užbaigimo.

3 pav. CCI 2-ąjį etapą įgyvendinusios valstybės narės (*padėtis 2025 m. gruodžio 31 d.*).

5) **SMK naujoji kompiuterizuota tranzito sistema** – *NCTS (naujovinimas)*. Siekiama pritaikyti dabartinę Sąjungos ir bendrojo tranzito sistemą prie SMK teisinių nuostatų, be kita ko, apimančių SMK nustatytus duomenų reikalavimus ir sąsają su kitomis sistemomis.

Pažanga. *NCTS 5-asis etapas* pradėtas eksploatuoti 2024 m. gruodžio 2 d., o pereinamojo laikotarpio priemonės nustojo galioti 2025 m. sausio 21 d. Šiuo metu NCTS 5-asis etapas sėkmingai veikia visose valstybės narėse. Kai kurios valstybės narės dar turi užbaigti nepagrindinių funkcijų diegimą.

Naujoji kompiuterizuota tranzito sistema (NCTS) toliau plėtojama vykdant platesnio masto muitinės procesų modernizavimą visoje ES ir Konvencijos dėl bendrosios tranzito procedūros šalyse. NCTS 5-ojo etapo diegimą visos valstybės narės užbaigė 2025 m. sausio 21 d. ir Sąjungos / bendrojo tranzito sistemą ir NCTS taiko iš viso 41 šalis, o dabar dėmesys sutelktas į kitą NCTS etapą.

Yra dvi *NCTS 6-ojo etapo* galimybės ir valstybės narės pačios sprendžia, kurią iš jų įgyvendinti:

- neįtraukimo galimybė reiškia, kad įvežimo bendrosios deklaracijos duomenys neįtraukiami į tranzito deklaraciją ir įvežimo bendroji deklaracija pateikiama tiesiogiai ICS2;
- įtraukimo galimybė reiškia, kad įvežimo bendrosios deklaracijos duomenys įtraukiami į tranzito deklaraciją, o NCTS 6-asis etapas yra sujungtas su ICS2, siekiant užtikrinti, kad taip pat būtų laikomasi ICS2 reikalavimų, susijusių su įvežimo bendrosios deklaracijos veiklos procesais (rizikos analize, tikrinimo rekomendacijomis, sprendimais ir kt.).

NCTS 6-ojo etapo tvarkaraštis buvo suderintas su ICS2 tvarkaraščiu[13]. 2025 m. pirmąjį pusmetį valstybės narės nurodė darančios pažangą, tačiau kelios valstybės narės pranešė apie vidutinę ir didelę riziką, kad sistema nebus įdiegta laiku, t. y. iki 2025 m. rugsėjo 1 d.

Kadangi 2025 m. valstybėms narėms nepavyko tinkamai pašalinti vėlavimo rizikos, NCTS 6-asis etapas nebuvo parengtas diegti iki 2025 m. rugsėjo 1 d. Valstybėse narėse, kurios pasirinko neįtraukimo galimybę, minimalūs pereinamojo laikotarpio pakeitimai buvo sprendžiami techniniu lygmeniu. Pasirinkus įtraukimo galimybę, vėlavimai turėjo įtakos kitoms valstybėms narėms ir ekonominės veiklos vykdytojams, kurie negalėjo pasinaudoti supaprastinto tranzito ir saugos bei saugumo duomenų teikimo galimybe. Siekdama išvengti papildomos naštos ekonominės veiklos vykdytojams (įskaitant kaimyninių šalių, pavyzdžiui, Ukrainos ir Turkijos, ekonominės veiklos vykdytojus), Komisija pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 952/2013 šešioms valstybėms narėms leido iki 2026 m. birželio 1 d. taikyti nukrypti leidžiančią nuostatą dėl Naujosios kompiuterizuotos tranzito sistemos 6-ojo etapo naudojimo. Šia nukrypti leidžiančia nuostata numatyta, kad geležinkelių ir kelių transporto vežėjai gali prisijungti prie ICS2 iki 2025 m. pabaigos, o prisijungimas prie tranzito sistemos (NCTS 6-ojo etapo), susietos su ICS2, gali būti įgyvendintas iki 2026 m. gegužės 31 d. Toks papildomas termino pratęsimas buvo pagrįstas, atsižvelgiant į sudėtingesnį kūrimą ir testavimą, kurių reikia šiai jungčiai užtikrinti. Nukrypti leidžianti nuostata apima teisinius reikalavimus, pagal kuriuos valstybės narės turi pranešti Komisijai apie pažangą.

2025 m. pabaigos duomenimis, šešioms valstybėms narėms (BG, HR, LV, PL, RO, SK) leista taikyti nukrypti leidžiančią nuostatą, o iš viso šešiolika valstybių narių (AT, BG, CY, CZ, DE, EE, ES, FI, IE, IT, LT, LU, LV, MT, PT, SI) įdiegė NCTS 6-ąjį etapą. Atsižvelgiant į nukrypti leidžiančios nuostatos taikymą, tai reiškia, kad reikalavimų laikymosi lygis siekia 74 proc. DK, FR, HU, SE numato savo sistemos diegimą baigti iki 2026 m. kovo 1 d. Likusios septynios valstybės narės (BE, GR, HR, NL, PL, RO ir SK) savo sistemą ketina įdiegti ne vėliau kaip 2026 m. birželio 1 d., o tai atitinka pratęstą terminą pagal nukrypti leidžiančią nuostatą.

6) **SMK automatizuota eksporto sistema** – *AES (naujovinimas)*. Siekiama įgyvendinti SMK nustatytus prekių eksporto ir išvežimo reikalavimus, taip pat SMK supaprastinimus, siūlomus verslui.

Pažanga. Pagal 2023 m. SMK DP valstybės narės gali įdiegti AES trimis etapais: iki 2023 m. gruodžio 1 d. – pagrindines funkcijas, iki 2024 m. vasario 13 d. – sąsają su akcizų sistema, o iki 2024 m. gruodžio 2 d. – nepagrindines funkcijas. Ekonominės veiklos vykdytojams taikomas pereinamasis laikotarpis buvo pratęstas iki 2025 m. gruodžio 14 d. Tačiau, kaip nurodyta ankstesnėje ataskaitoje, valstybės narės negalėjo visa apimtimi sukurti nacionalinių komponentų, nes kai kurioms valstybėms narėms nepavyko laikytis 2024 m. gruodžio 2 d. termino ir pereinamojo laikotarpio pabaigos termino (2025 m. vasario 11 d.), tad jos paprašė pratęsti pereinamojo laikotarpio priemonių taikymą. Atsižvelgiant į tai, teisiniu Įgyvendinimo reglamento dėl techninių priemonių (IRTA) pakeitimu, dėl kurio 2025 m. vasario 7 d. balsavo Muitinės kodekso komitetas ir kuris buvo priimtas 2025 m. kovo 13 d., pereinamasis laikotarpis buvo pratęstas iki 2025 m. gruodžio 14 d.

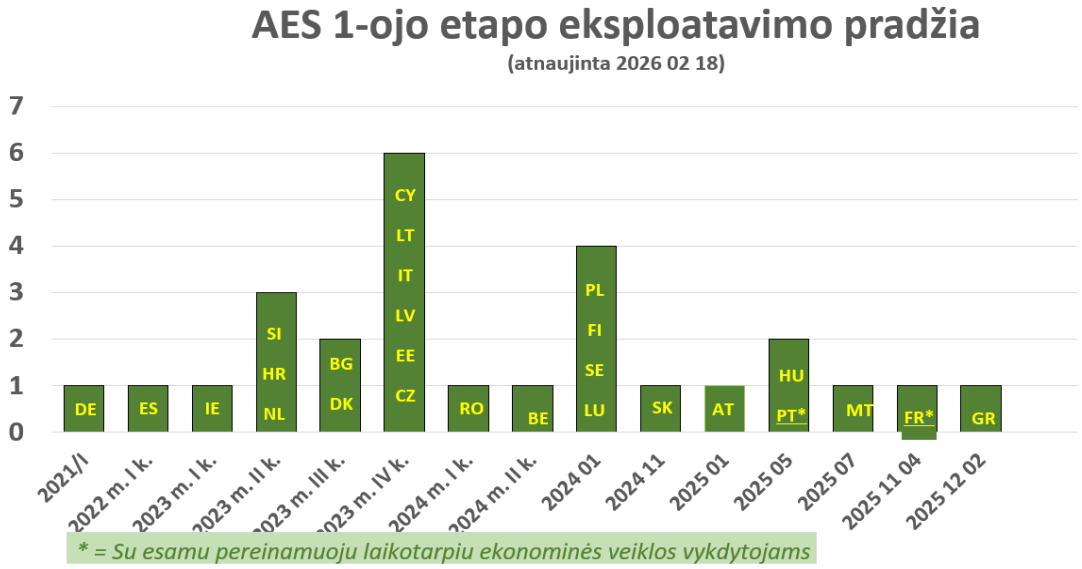
Kaip parodyta 4 pav., 2023 m. gruodžio 1 d. dvylika valstybių narių pradėjo eksploatuoti pagrindines sistemos funkcijas, o 2024 ir 2025 m. prie sistemos prisijungė ir kitos valstybės narės. Tačiau 2025 m. antrąjį pusmetį padėtis vėl tapo kritinė, nes kai kuriose valstybėse narėse (HU, PT, MT, FR, GR) buvo vėluojama įdiegti sistemą ir todėl ekonominės veiklos vykdytojams liko nedaug arba labai mažai laiko pereiti prie naujosios AES. Kai kuriose šalyse, pavyzdžiui, Prancūzijoje, dėl to kilo didelė rizika, kad išvykimo iš ES punktuose nusidrieks ilgos sunkvežimių eilės. Komisijai vykdant griežtesnę stebėseną ir teikiant paramą, įsitraukus valstybėms narėms ir ekonominės veiklos vykdytojams, **2025 m. gruodžio 15 d. AES pradėjo veikti visoje ES**. AES

[13] 2023 m. SMK DP nurodyta, kad nuo NCTS 5-ojo etapo prie NCTS 6-ojo etapo turi būti pereita nuo 2025 m. kovo 1 d. iki 2025 m. rugsėjo 1 d., t. y. tuo pačiu laikotarpiu, kai pereinama nuo ICS2 2-osios versijos prie ICS2 3-iosios versijos, kad būtų galima sinchronizuoti abi sistemas.

ir jos pagrindinių funkcijų diegimo **100 proc. įgyvendinimo lygis** buvo svarbi tarpinė reikšmė, kuria prisidėta prie SMK skaitmeninio įgyvendinimo.

Kai kurios valstybės narės dar vėluoja įdiegti nepagrindines funkcijas.

AES 2-ąjį komponentą dauguma valstybių narių įdiegė 2025 m.

4 pav. Valstybių narių AES eksploatavimo pradžia

Apibendrinant pažymėtina, kad Komisija pirmiau išvardytus visos Europos projektus ir toliau įgyvendino laikydamasi teisinių terminų, patvirtintų SMK ir SMK DP. 2025 m. nustatyta didelė rizika, kad valstybės narės vėluos įdiegti šių visos Europos sistemų nacionalinius komponentus, visų pirma *CCI, NCTS 6-ojo etapo, ICS2 3-iojo etapo (kelių ir geležinkelių vežėjai), PoUS* ir *AES* komponentus (žr. 5.3 skirsnį). Iki 2025 m. pabaigos buvo įdiegta su PoUS 2-ojo etapo projektu susijusi sistema, visose valstybėse narėse pradėtos naudoti AES pagrindinės funkcijos, o ICS2 veikė visų rūšių transporto sektoriuose. Po 2025 m. tam tikrose valstybėse narėse bus nesilaikoma reikalavimų, susijusių su dar neįdiegtomis CCI ir AES nepagrindinėmis funkcijomis.

5.2.2. Nacionaliniai projektai

Valstybės narės turėjo iki 2022 m. gruodžio 31 d. užbaigti **trijų visiškai nacionalinių projektų**[14] sistemų naujovinimą pagal SMK 278 straipsnio 2 dalį. Tačiau dvidešimt dviem valstybėms narėms nepavyko atlikti šio darbo iki nurodyto termino ir jų prašymu buvo taikoma nukrypti leidžianti nuostata – diegimo terminas nukeltas iki 2023 m. gruodžio 31 d.[15]

[14] Šis terminas netaikomas nacionalinės specialiųjų procedūrų sistemos eksporto komponentui, kurio diegimo veikla ir planavimas susiję su *AES*.

[15] 2023 m. vasario 1 d. Komisijos įgyvendinimo sprendimas (ES) 2023/235, kuriuo leidžiama taikyti nukrypti leidžiančią nuostatą, kurios pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 952/2013 prašo tam tikros valstybės narės, kad informacijos, susijusios su pranešimu apie jūrų laivo arba orlaivio atvykimą, mainams ir saugojimui galėtų naudoti neelektronines duomenų apdorojimo priemones, OL L 32, 2023 2 3, p. 220–222.
2023 m. vasario 1 d. Komisijos įgyvendinimo sprendimas (ES) 2023/234, kuriuo leidžiama taikyti nukrypti leidžiančią nuostatą, kurios pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 952/2013 prašo tam tikros valstybės narės, kad informacijos, susijusios su pranešimu apie į Sąjungos muitų teritoriją įvežamų prekių pateikimą, mainams ir saugojimui galėtų naudoti neelektronines duomenų apdorojimo priemones, OL L 32, 2023 2 3, p. 217–219.
2023 m. vasario 1 d. Komisijos įgyvendinimo sprendimas (ES) 2023/236, kuriuo leidžiama taikyti nukrypti leidžiančią nuostatą, kurios pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 952/2013 prašo tam tikros valstybės narės, kad

Praėjusių metų ataskaitoje nurodyti keli tolesni vėlavimai, daugiausia susiję su nacionaline importo sistema ir laikinojo saugojimo sistema. Kiekvieno nacionalinio projekto pažanga 2025 m. aprašoma toliau ir parodyta 5 pav. Daugiau informacijos pateikiama prie šios ataskaitos pridedamo Komisijos tarnybų darbinio dokumento 3 skirsnyje.

1) **SMK pranešimas apie atvykimą, pranešimas apie prekių pateikimą ir laikinasis saugojimas** – *AN, PN ir TS* (naujovinimas). Siekiama automatizuoti nacionalinius įvežimo procesus ir suderinti valstybių narių verslininkų ir muitinių keitimąsi duomenimis.

   Pažanga. Ankstesnėse ataskaitose nustatyta, kad kyla rizika, jog nacionalinės sistemos nebus įgyvendintos laiku, bet 2025 m. padaryta didelė pažanga. 2025 m. kai kuriose valstybėse narėse vis dar vėlavo laikinojo saugojimo sistemos diegimas ir (arba) prie jos pereiti vėlavo ekonominės veiklos vykdytojai. Kadangi šiais atvejais buvo gerokai viršytas teisės aktuose nustatytas terminas, Komisija prieš aštuonias valstybes nares (AT, BE, CY, DK, GR, PT, RO, SK) pradėjo pažeidimo nagrinėjimo procedūrą dėl to, kad jos nevisiškai laikėsi teisinės pareigos įdiegti laikinojo saugojimo sistemą oro transporto srityje.

   2025 m. pabaigoje dauguma vėluojančių valstybių narių sugebėjo įdiegti savo sistemą. Tai galima apibendrinti kaip **98 proc. įgyvendinimo lygį**[16]. Kaip parodyta 5 pav., pranešimo apie atvykimą ir pranešimo apie prekių pateikimą projektus įgyvendino visos valstybės narės. Trys valstybės narės toliau vėlavo įdiegti laikinojo saugojimo sistemą ir nurodė ją įdiegsiančios po 2025 m. AT numato visišką įgyvendinimą iki 2026 m. balandžio mėn.[17], o GR ir SK planuoja įgyvendinimą 2027 m. Kadangi Komisija negali sutikti su jokiu vėlavimu, pažeidimo nagrinėjimo procedūra tęsiama.

2) **SMK nacionalinės importo sistemos** – *NIS* (naujovinimas). Siekiama įgyvendinti visus su prekių importu susijusius procesų ir duomenų reikalavimus pagal SMK.

   Pažanga. Kelios valstybės narės nuo 2022 m. (pradinio valstybių narių NIS įdiegimo termino) pranešė apie riziką dėl projekto savalaikio įgyvendinimo. 2025 m. pirmąjį pusmetį kai kuriose valstybėse narėse vis dar vėlavo NIS diegimas ir (arba) pereiti prie jos vėlavo ekonominės veiklos vykdytojai. Todėl 2025 m. pirmąjį pusmetį Komisija prieš aštuonias valstybes nares (AT, CZ, CY, DK, GR, FR, PT, RO) pradėjo pažeidimo nagrinėjimo procedūrą dėl to, kad jos nevisiškai laikėsi teisinės pareigos įdiegti NIS. Per 2025 m. dauguma valstybių narių (AT, CY, DK, MT, PL, SK) ėmėsi veiksmų vėlavimui pašalinti ir įgyvendino projektą 2025 m.

   Iki 2025 m. pabaigos sistemą įdiegė visos valstybės narės, išskyrus vieną; tai reiškia, kad **įgyvendinimo lygis siekia 96 proc.** CZ numato visišką įgyvendinimą 2026 m. II ketv. Keliose valstybėse narėse vis dar neatliktos tam tikros naujovinimo užduotys, kad būtų visiškai užtikrintas SMK ir ES muitinės duomenų modelio reikalavimų laikymasis.

3) **SMK specialiosios procedūros** – *SP* (naujovinimas). Siekiama suderinti specialiąsias procedūras (t. y. muitinio sandėliavimo, galutinio vartojimo, laikinojo įvežimo, taip pat laikinojo įvežimo / išvežimo perdirbti).

   Pažanga. Kaip parodyta 5 pav., dauguma valstybių narių laiku įdiegė *SP IMP 2-ąjį komponentą*; tai reiškia, kad pasiektas **96 proc. įgyvendinimo lygis**, o likusios valstybės narės – AT ir CZ –

informacijos, susijusios su muitinei pateiktų ne Sąjungos prekių laikinojo saugojimo deklaracija, mainams ir saugojimui galėtų naudoti neelektronines duomenų apdorojimo priemones, OL L 32, 2023 2 3, p. 223–225.
2023 m. vasario 1 d. Komisijos įgyvendinimo sprendimas (ES) 2023/237, kuriuo leidžiama taikyti nukrypti leidžiančią nuostatą, kurios prašo tam tikros valstybės narės, kad taikydamos Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 952/2013, kuriuo nustatomas Sąjungos muitinės kodeksas, 158, 162, 163, 166, 167, 170–174, 201, 240, 250, 254 ir 256 straipsnius, susijusius su muitinės deklaracija, informacijos mainams ir saugojimui galėtų naudoti neelektronines duomenų apdorojimo priemones, OL L 32, 2023 2 3, p. 226–228.

[16] Laikinojo saugojimo, susijusio su jūrų transportu, įgyvendinimo lygis siekia 96 proc., o kitų nei oro ar jūrų transporto rūšių atveju – 89 proc.

[17] AT sistemą įdiegė 2026 m. balandžio 15 d.

sistemas įdiegti numačiusios 2026 m. II–III ketv.[18] Dėl *SP EXP 1-ojo komponento* pažymėtina, kad dauguma valstybių narių sistemą įdiegė iki 2024 m. gruodžio 2 d., nepaisant tarpusavio priklausomybės nuo *AES sistemos*. Likusios valstybės narės (AT, FR, GR, HU, MT ir PT) sistemą įdiegė iki 2025 m. pabaigos, t. y. pasiektas **100 proc. įgyvendinimo lygis**, o kai kuriose valstybėse narėse tebevyko ekonominės veiklos vykdytojų perėjimas.

Apibendrinant pažymėtina, kad 2025 m. valstybės narės dėjo daug pastangų ir nacionalinės sistemos jau veikia, o po 2025 m. liko tik keli kritiniai vėlavimai, todėl reikalavimų nesilaiko nedaug valstybių narių.

	AN	PN	TS	NIS	SP IMP
SMK DP terminas	2022 12 31 pratęsta iki 2023 12 31[1]			2022 12 31 pratęsta iki 2023 12 31[2]	
AT	2023 07 01	2023 05 16	**2026 04 15**	2025 12 14	**2026 09 01**
BE	2023 06 30	2023 07 05	2023 11 29	2024 08 28*	2024 08 28
BG	2023 03 01	2023 11 10	2023 11 10	2023 11 10	2023 11 10
CY	2024 10 30	2024 10 30	2024 10 30	2025 05 19	2025 05 19
CZ	2023 12 05	2023 12 05	2023 12 05	**2026 05 18**	**2026 05 18**
DE	–	2021 03 06	2021 03 06	2021 03 06	2021 03 06
DK	2023 11 06	2023 11 06	2025 06 07	2025 06 07*	2025 06 07
EE	2023 10 01	2021 03 15	2021 07 01	2021 07 01	2021 07 01
ES	2023 03 01	2024 01 01	2024 01 01	2023 09 05	2023 09 05
FI	2023 03 31	2021 03 31	2022 12 31	2022 12 31	2022 12 31
FR	2023 06 30	2024 03 06	2024 03 06	2024 11 30*	2024 11 30
GR	2023 12 31	2023 12 31	**2027 12 31**	2024 08 06*	2024 08 06
HR	2023 07 01	2023 03 01	2023 04 17	2023 01 01	2023 01 01
HU	2024 04 02	2024 04 02	2024 04 02	2023 11 01	2023 11 01
IE	2023 07 01	2020 11 23	2020 11 23	2021 10 05	2020 11 23
IT	2022 12 13	2022 12 13	2022 12 13	2021 07 01	2021 07 01
LT	2023 03 01	2023 02 28	2023 10 31	2023 12 31	2023 12 31
LU	2023 03 01	2023 01 10	2023 01 10	2023 05 02	2023 05 02
LV	2017 09 24	2017 09 24	2017 09 24	2018 06 04	2018 06 04
MT	2025 03 24	2025 03 24	2025 03 24	2025 03 24	2025 03 24
NL	2023 06 30	2023 12 01	2023 12 01	2022 04 01	2022 04 01
PL	2023 07 01	2025 04 20	2025 04 20*	2025 04 20*	2021 07 01
PT	2025 09 30	2025 09 30	2025 09 30	2025 10 01	2025 09 30
RO	2024 05 01	2024 09 30	2025 08 30	2025 08 30	2025 08 30
SE	2023 03 01	2023 09 27	2025 12 02	2022 03 15	2023 02 23
SI	2023 03 01	2023 03 01	2024 03 01	2022 01 01	2022 01 01
SK	2023 03 01	2023 10 01	**2027 03 31***	2025 09 30*	2016 06 11
Įgyvendinimo lygis iki 2025 m.	**100 %**	**100 %**	**89 %**	**96 %**	**93 %**

Legenda

[18] CZ įdiegė NIS, įskaitant SP IMP, 2026 m. gegužės 18 d.

	Diegimas baigtas iki 2025 m. gruodžio 31 d.
	Sistema neįdiegta iki 2025 m. gruodžio 31 d.
	Nacionaliniuose projektų planuose nenurodytos datos arba jų diegimas netaikytinas

5 pav. Nacionalinių įvežimo / importo sistemų diegimo planavimas

[1] Iki 2023 m. gruodžio 31 d. valstybėms narėms, kurioms taikoma nukrypti leidžianti nuostata.
[2] Iki 2023 m. gruodžio 31 d. valstybėms narėms, kurioms taikoma nukrypti leidžianti nuostata, arba iki 2024 m. liepos 1 d., kai taikoma Komisijos deleguotojo reglamento (ES) 2015/2446 2 straipsnio 4a dalis.
* Nacionalinė sistema buvo sunaujovinta laiku, tačiau ją reikia toliau derinti su SMK ir ES muitinės duomenų modeliu ir (arba) tebevyksta ekonominės veiklos vykdytojų perėjimas.

5.2.3. Sistemos „Surveillance“ duomenys

Šių metų ataskaitoje norėtume atkreipti dėmesį į likusias problemas, susijusias su reikiamų duomenų perdavimu į **sistemą „Surveillance 3“ (SURV3)**. Dabartinėmis geoekonominėmis ir geopolitinėmis aplinkybėmis Komisijos sistema „Surveillance“ atlieka labai svarbų vaidmenį. Jos pagrindinis tikslas – sukurti išsamią priežiūros sistemą, kuria būtų stebimi prekybos srautai, saugomi Sąjungos finansiniai interesai ir vidaus rinka apsaugoma nuo nesąžiningos ar neteisėtos praktikos. Šia sistema suteikiamas analitinis pagrindas prekybos anomalijoms nustatyti, sukčiavimui užkardyti ir sąžiningai ES pramonės konkurencijai užtikrinti. Sistemai „Surveillance 3“, kuri yra ES muitinės duomenų stebėsenos struktūros techninis pagrindas, nes joje renkami ir tvarkomi prekybos duomenys iš muitinės deklaracijų, pateiktų valstybių narių muitinėms, **per NIS teikiamų duomenų kokybė ir prieinamumas yra labai svarbūs**.

Nemažai valstybių narių daugumą savo importo duomenų ir toliau teikė naudodamos senąsias sistemas. Eksporto duomenis tokiu būdu teikiančių valstybių narių skaičius sumažėjo iki dviejų (AT, FR).

Atsižvelgdama į tai, 2025 m. Komisija pradėjo pažeidimo nagrinėjimo procedūras prieš trylika valstybių narių (AT, BE, CY, CZ, DK, FR, IE, IT, MT, PT, RO, SI, SK) dėl to, kad jos nevisiškai laikėsi SURV3 duomenų perdavimo įpareigojimų, visų pirma susijusių su duomenų išsamumu ir formato atitiktimi.

Penkios valstybės narės (BE, IT, MT, RO, SI) 2025 m. ėmėsi tinkamų veiksmų, tačiau aštuonios valstybės narės (AT, CY, CZ, DK, FR, IE, PT, SK) iki 2025 m. pabaigos vis dar nepateikė viso importo duomenų rinkinio į SURV3 sistemą[19]. Šią padėtį galima apibendrinti kaip **70 proc. įgyvendinimo lygį**.

5.2.4. Dabartinė padėtis šalyse kandidatėse

ES šalys kandidatės ir kitos šalys, kaip antai Konvencijos dėl bendrosios tranzito procedūros susitariančiosios šalys, turi atsižvelgti į perėjimą prie sunaujovintų SMK elektroninių sistemų ir į naujus pasiūlyme dėl muitinės reformos nustatytus skaitmeninius metodus.

Vykdydama pareigą teikti ataskaitas pagal SMK 278a straipsnį, Komisija sistemingai nestebi šių šalių perėjimo prie vien elektroninių sistemų pažangos. Tačiau, kaip plėtros strategijos, įskaitant asociacijos susitarimus su ES, dalis, skaitmeninės strategijos ir skaitmeninės aplinkos, padedančių susiderinti su ES muitų teisės aktais, plėtojimas yra vienas iš pagrindinių ES reguliariai atliekamų vertinimų elementų.

Siekdamos prisijungti prie ES muitų teritorijos šalys kandidatės turės palaipsniui prisijungti prie SMK sistemų arba jas įdiegti. Priklausomai nuo planuojamos prisijungimo datos, joms taip pat gali reikėti prisitaikyti prie būsimo muitinės reformos rinkinyje pasiūlyto ES muitinės duomenų centro funkcijų.

Ateityje, rengdamosi plėtrai, šalys kandidatės turės reguliariai vykdyti keletą svarbių veiksmų. Tai apima skaitmeninio diegimo ataskaitų teikimą ir atitikties bandymus siekiant užtikrinti jų nacionalinių sistemų ir valstybių narių bei ES sistemų sąveikumą. Be to, ES turės reguliariai vertinti sistemų veikimą.

[19] FR, DK, SK pateikė SURV3 duomenis iki 2026 m. I ketv. pabaigos, o AT, IE, PT ir CZ planuoja reikalavimą įvykdyti iki 2026 m. II ketv.

5.3 RIZIKA IR JOS MAŽINIMO PRIEMONĖS

Pasiskirstymas pareigomis buvo apibrėžtas ir dėl jo buvo susitarta su visais suinteresuotaisiais subjektais nuo pat pradžių, todėl to turėtų būti laikomasi viso projektų gyvavimo ciklo metu. Komisijai sėkmingai pasiekus 100 proc. centrinių sistemų ir komponentų, už kuriuos ji yra atsakinga, įdiegimo lygį, o valstybėms narėms iki 2025 m., t. y. bendro skaitmeninės pertvarkos termino, pasiekus labai reikšmingą įgyvendinimo lygį, **rizika ir jos mažinimo priemonės tebėra aktualios tik nedidelei bendro skaitmeninio įgyvendinimo daliai**.

Kaip paaiškinta ir ankstesnėse ataskaitose, pagrindinės **vėlavimo priežastys, kurias nurodė valstybės narės, yra daugialypės ir iš esmės kartojasi**. Jos, be kita ko, apima finansinių ir žmogiškųjų išteklių trūkumą, konkuruojančius nacionalinius IT prioritetus ir tarpusavio priklausomybę nuo kitų projektų. Be to, valstybės narės pabrėžė, kad kai kurios nacionalinės IT infrastruktūros negali patenkinti projektų techninių reikalavimų, esama rangovų pajėgumų problemų ir priklausomybės nuo išorės suinteresuotųjų subjektų. Kiti papildomi veiksniai, be kita ko, yra išplėstiniai atitikties bandymai, ekonominės veiklos vykdytojų parengties lygis, ilgos viešųjų pirkimų procedūros, valdymo problemos ir naujų sistemų integravimo į esamą IT aplinką sudėtingumas.

Apklausoje valstybės narės taip pat nurodė įvairius nustatytus ir įdiegtus rizikos mažinimo veiksmus, kuriais siekia spręsti vėlavimo problemą. Šie veiksmai apima išteklių paskirstymo optimizavimą, lanksčių metodikų priėmimą, integruotų sistemų sprendimų įgyvendinimą ir koordinavimo su rangovais stiprinimą siekiant padidinti veiksmingumą ir stiprinti bendradarbiavimą. Kitos valstybės narės ėmėsi veiksmų siekdamos pagerinti organizacines struktūras, racionalizuoti procesus ir patobulinti planavimą, kad pagerintų projektų valdymą ir sprendimų priėmimą. Šios priemonės buvo nurodytos kalbant tiek apie nacionalinius, tiek apie visos Europos projektus.

Kalbant apie nacionalinius projektus, bendras nacionalinių įvežimo ir importo sistemų diegimo nacionaliniu lygmeniu įgyvendinimo lygis 2025 m. pabaigoje siekė 96 proc. Kelios valstybės narės vėluoja įdiegti sistemas, o kai kuriose kitose valstybėse narėse ekonominės veiklos vykdytojai vis dar gali naudotis ir senąja, ir naująja sistemomis ir (arba) vis dar rengiamasi atlikti neesminius nacionalinių sistemų naujovinimo darbus, kad jos visiškai atitiktų SMK ir ES muitinės duomenų modelį. Visiškas įgyvendinimas yra labai svarbus atsižvelgiant į poveikį visos Europos sistemoms, pavyzdžiui, CCI, ir duomenų teikimui į sistemą „Surveillance“. Siekiant tinkamo sistemos „Surveillance“ veikimo, būtina, kad visos valstybės narės kuo greičiau pereitų prie naujų duomenų formatų. Taip bus padidintas duomenų prieinamumas, pagerinta duomenų kokybė ir sustiprintas sistemos gebėjimas stebėti prekybos srautus ir apsaugoti ES finansinius interesus.

2025 m. Komisija pradėjo taikyti teisines vykdymo užtikrinimo priemones valstybėms narėms, kurios vėluoja įdiegti savo nacionalines įvežimo ir (arba) importo sistemas ir (arba) pateikti reikiamus duomenis į sistemą „Surveillance“, ir 2026 m., be nuolatinės paramos ir stebėsenos veiksmų, Komisija imsis tolesnių teisinių priemonių.

Kalbant apie visos Europos decentralizuotas sistemas su nacionaliniais komponentais, vienų projektų įgyvendinimo padėtis yra labai teigiama, o kitų – kritinė, kaip paaiškinta toliau.

Valstybės narės tinkamai atsižvelgė į 2024 m. ataskaitoje nurodytą riziką, susijusią su **NCTS 5-ojo etapo diegimu**, todėl 2025 m. sausio 21 d. pereinamasis laikotarpis buvo sėkmingai užbaigtas. Be to, kalbant apie **ICS2 3-iąją versiją**, 2025 m. gruodžio 31 d. sėkmingai užbaigtas kelių ir geležinkelių transporto ekonominės veiklos vykdytojų perėjimas. Tam pasitarnavo valstybių narių ir ekonominės veiklos vykdytojų pastangos, o Komisija taip pat įvairiomis priemonėmis toliau rėmė valstybių narių ir ekonominės veiklos vykdytojų vykdomą ICS2 3-iosios versijos kūrimo veiklą. Tai, be kita ko, buvo specialių internetinių seminarų organizavimas, pagalbos teikimas rengiant DUK ir plenarinių posėdžių stebėsena ir koordinavimas, siekiant užtikrinti, kad projektų planai derėtų su Komisijos IT diegimo etapais. Galiausiai buvo rengiamos komunikacijos kampanijos, mokymai internetu ir dokumentai, prieinami viešojoje CIRCABC bibliotekoje ir interneto svetainėje „Europa“.

Kalbant apie **AES** įgyvendinimą, ankstesnėje ataskaitoje nurodyta, kad kelios valstybės narės suplanavo faktinę AES eksploatavimo pradžios datą 2025 m., t. y. vėliau nei SMK DP nustatytas terminas[20]. Jų prašymu ir siekdama išvengti prekybos srautų sutrikimų, Komisija pratęsė laikotarpį, kuriuo leidžiama toliau taikyti eksporto ir išvežimo pereinamojo laikotarpio priemones, iki 2025 m. gruodžio 14 d. Komisija taip pat tęsė Nacionalinių administracijų koordinavimo programą siekdama padėti valstybėms narėms kurti ir diegti savo nacionalinius komponentus. Ši veikla apima specialią pagalbos tarnybą, virtualius susitikimus siekiant sumažinti valstybių narių darbų vėlavimus, atnaujintos informacijos sklaidą verslo bendruomenei ir reguliarias ataskaitas EMKG ir Muitų politikos grupei. Be to, nuo 2021 m. I ketv. Komisija skelbia ketvirtines konsoliduotas perėjimo prie naujųjų sistemų pažangos ataskaitas – jose apžvelgiami pagrindiniai veiklos rezultatų rodikliai siekiant iš anksto nustatyti riziką. Valstybėms narėms ir ekonominės veiklos vykdytojams pateikti e. mokymosi moduliai, rekomendaciniai dokumentai ir kita informacinė medžiaga. Iki 2025 m. gruodžio 15 d. visoms valstybėms narėms pavyko įdiegti savo sistemų pagrindines funkcijas, paskutinės tai padarė PT, FR ir GR. Iš to matyti, kad rizikos mažinimo priemonės, dėl kurių susitarta 2024 m. pabaigoje, pakeitus pereinamojo laikotarpio datą ir atidžiau stebint pažangą, buvo tinkamos siekiant pažangos. Keliose valstybėse narėse vis dar atliktini veiksmai yra susiję su nepagrindinių funkcijų įgyvendinimu ir jis bus toliau stebimas visus 2026 m., siekiant užtikrinti, kad ekonominės veiklos vykdytojai galėtų pasinaudoti visais SMK teikiamais supaprastinimais, pavyzdžiui, centralizuotu muitiniu įforminimu eksporto atvejais (CCE).

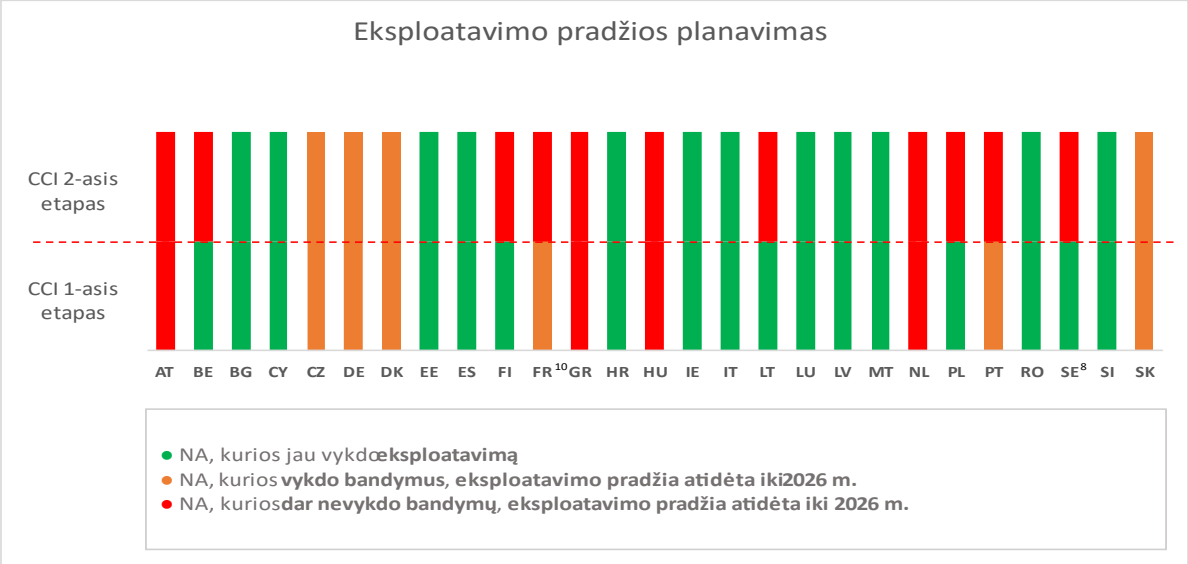
PoUS 2-ojo etapo projekto centrinis veikimas priklauso nuo nacionalinio lygmens diegimo veiksmų. Centrinės muitinės požiūriu projektas vykdomas pagal tvarkaraštį, tačiau valstybių narių jūrų sektoriaus institucijos labai vėluoja užtikrinti nacionalinių jūrų sektoriaus vieno langelio sistemų prieinamumą, kaip nustatyta 2024 m. spalio 22 d. Komisijos komunikate, kuriame pristatomas 2024 m. atnaujintas Europos jūrų sektoriaus vieno langelio aplinkos sukūrimo daugiametis įgyvendinimo planas, (C/2024/6300). Pagal priimtą sprendimą dėl nukrypti leidžiančios nuostatos reikalaujama, kad valstybės narės nuo 2025 m. rugpjūčio 15 d. kas keturis mėnesius iki mėnesio, einančio po ketvirtojo mėnesio, 15-os dienos pateiktų pažangos, padarytos kuriant sąsają tarp PoUS sistemos, nurodytos Įgyvendinimo sprendime (ES) 2023/2879, ir jūrų sektoriaus nacionalinės vieno langelio sistemos, numatytos Reglamente (ES) 2019/1239, ataskaitą. Elektroninės muitinės koordinavimo grupės (EMKG) ir Muitinės verslo grupės (CBG) posėdžiuose Komisija paragino muitinės administracijas glaudžiai bendradarbiauti su jūrų sektoriaus institucijomis ir pasinaudotų jų praktine patirtimi įgyvendinant projektus.

2025 m. buvo numatyta toliau diegti **NCTS 6-ąjį etapą**, nes nuo 2025 m. rugsėjo 1 d. geležinkelių ir kelių transporto vežėjai turėjo laikytis naujų ES muitinės saugumo reikalavimų. Dėl 3.7.2, 4.2 ir 4.5.2 skirsniuose paaiškintų priežasčių NCTS 6-ojo etapo atveju ši data buvo pratęsta iki 2026 m. birželio 1 d. Pagal sprendimą dėl nukrypti leidžiančios nuostatos, taikomos NCTS 6-ajam etapui, reikalaujama, kad valstybės narės kas mėnesį Europos Komisijai teiktų Komisijos įgyvendinimo sprendime (ES) 2023/2879 numatytos jungties kūrimo pažangos ataskaitas. NCTS 6-asis etapas yra svarbus žingsnis siekiant labiau suderintos, duomenimis grindžiamos tranzito aplinkos visoje Europoje, tačiau perėjimas nėra tolygus. Kai kurie verslininkai jau greitai galės pasinaudoti supaprastinta informacijos teikimo tvarka, o kiti turi toliau forminti atskiras tranzito ir saugumo deklaracijas. Pereinamuoju laikotarpiu daugiarūšiam arba daugiašaliam gabenimui taikomos duomenų teikimo taisyklės gali skirtis priklausomai nuo išvykimo, tranzito ir paskirties šalių. Žvelgiant į ateitį, tikimasi, kad iki 2026 m. vidurio perėjimas bus užbaigtas ir NCTS 6-asis etapas veiks visose valstybėse narėse. Iki tol valstybės narės ir ekonominės veiklos vykdytojai turėtų pasirengti NCTS 6-ajam etapui ir užtikrinti technines priemones, kad būtų galima sklandžiai gabenti prekes kintančioje tranzito aplinkoje. Komisija labai atidžiai stebės pažangą.

Kalbant apie **CCI sistemą**, septyniolika valstybių narių neįdiegė CCI 1-ojo etapo iki SMK DP nustatyto termino, t. y. 2024 m. liepos 1 d.[21], o devyniolika valstybių narių neįdiegė CCI 2-ojo etapo iki nustatyto

[20] 2023 m. SMK DP numatyta pagrindinių sistemos funkcijų diegimo laikotarpio pabaiga yra 2023 m. gruodžio 1 d., su EMCS suderintos sąsajos – 2024 m. vasario 13 d., o likusių funkcijų – 2024 m. gruodžio 2 d. Iki 2024 m. gruodžio 2 d. visos valstybės narės ir verslininkai turėjo pradėti naudoti *AES* sistemą, o pereinamasis laikotarpis baigėsi 2025 m. vasario 11 d.
[21] 2023 m. peržiūrėjus SMK DP numatyta diegimo laikotarpio pabaiga yra 2024 m. liepos 1 d.

termino, t. y. 2025 m. birželio 2 d. Dėl valstybių narių vėlavimo ir skirtingų požiūrių į laipsnišką CCI sistemos kūrimą ir diegimą (žr. 6 pav. dėl eksploatavimo pradžios planavimo) atsiranda disbalansas tarp CCI apimties įgyvendinimo valstybėse narėse ir ekonominės veiklos vykdytojų reikalavimų, susijusių su visapusišku CCI įgyvendinimu.

6 pav. Eksploatavimo pradžios planavimas pagal valstybių narių nacionalines administracijas (NA)

Komisija toliau atidžiai stebėjo, kaip valstybės narės plėtoja nacionalinius komponentus, susijusius su **CCI projektu**, ir nuo 2024 m. I ketv. rengia ketvirčio konsoliduotąją pažangos ataskaitą. Be to, speciali Komisijos CCI verslo grupė toliau stengėsi spręsti valstybių narių klausimus, susijusius su importu ir importo supaprastinimu, pvz., su centralizuotu muitiniu įforminimu. Be to, buvo surengti CCI muitinės verslo grupės posėdžiai, be kita ko, siekiant koordinuoti veiklą, susijusią su prašymais išduoti CCI leidimą, kas savaitę ir kas dvi savaites buvo rengiami reguliarūs techniniai susitikimai, taip pat rengiamos grįžtamosios informacijos apie atitikties bandymus sesijos.
Siekiant padėti pereiti prie naujų sistemų ir jas įgyvendinti, interneto svetainėje „Europa“ buvo paskelbti e. mokymosi moduliai ir komunikacinė medžiaga. Komisija taip pat išsiuntė administracinius raštus valstybėms narėms, kurios vėlavo įgyvendinti CCI projektą pasibaigus teisiniam terminui.

Valstybių narių vėlavimas daro poveikį visos Europos sistemų kaip visumos pažangai, o tai savo ruožtu daro **poveikį Komisijos veiksmams**. Todėl reikia nuolat investuoti į išteklius, skirtus visos Europos projektų atitikties bandymams, koordinavimui ir paramos veiklai, taip pat išplėsti centrinių komponentų techninę priežiūrą pereinamaisiais laikotarpiais. Tai taip pat reiškia, kad reikia teikti tolesnę pagalbą valstybėms narėms ir stebėti pažangą.

Apibendrinant pažymėtina, kad 2025 m. **Komisija** taip pat ėmėsi įvairių priemonių, papildančių valstybių narių nacionaliniu lygmeniu nustatytas ir įgyvendinamas priemones.

Pirma, Komisija **sustiprino SMK skaitmeninės programos priežiūrą ir stebėseną** dažniau rinkdama pažangos ataskaitas ir rengdama dvišalius direktorių lygmens susitikimus su kiekviena valstybe nare ir misijas. SMK DP įgyvendinimas taip pat buvo nuosekliai įtrauktas į generalinio direktoriaus posėdžių ir misijų darbotvarkes ir aukšto lygio plenarinius posėdžius su valstybių narių generaliniais direktoriais, pvz., Muitų politikos grupėje, ir su valstybių narių vyriausiaisiais informacijos pareigūnais tokių pareigūnų bendradarbiavimo tinkle. Valstybės narės buvo paragintos atidžiai stebėti likusių projektų įgyvendinimo pažangą ir imtis rizikos mažinimo priemonių, kad SMK skaitmeninė programa būtų užbaigta iki 2025 m. pabaigos.

Pažangai ir pagrindiniams projektų etapams stebėti bei vėlavimams iš anksto nustatyti Komisija ir toliau naudojo muitinės daugiamečio strateginio plano (toliau – MASP-C) suvestinę, pagrįstą 2023 m. MASP-

C peržiūra ir 2023 m. SMK DP. Suvestinė kas ketvirtį pateikiama valstybėms narėms Elektroninės muitinės koordinavimo grupėje (EMKG), kuri posėdžiauja kartu su verslininkų bendruomene.

Antra, Komisija toliau teikė **sustiprintą pagalbą valstybėms narėms, susijusią su visos Europos sistemų įgyvendinimu**, taikydama lankstų ir kartotinį SMK elektroninių sistemų kūrimo ir diegimo metodą. Šiuo metodu, apimančiu prototipų kūrimą, greitą problemų sprendimą ir subalansuotą darbo krūvį tiek Komisijai, tiek valstybėms narėms, pagerinama sistemos kokybė ir leidžiama lengviau padaryti apčiuopiamą pažangą. Šis požiūris buvo palankiai įvertintas valstybių narių ir verslininkų.

Be to, Komisija sukūrė suinteresuotiesiems subjektams skirtą **bendradarbiavimo mechanizmą**, kuriuo galima naudotis nuo projektų įgyvendinimo pradžios, siekiant stiprinti parengiamąją veiklą, išvengti su sprendimų priėmimu susijusių sunkumų ir užtikrinti skaidrumą reguliariai teikiant naują informaciją apie projektus.

Komisija taip pat toliau **koordinavo ir stebėjo** kiekvieno vykdomo projekto, susijusio su visos Europos sistemomis ICS2, NCTS, CCI ir AES, programas.

Trečia, Komisija vykdydama apklausas ir kitais būdais prašė valstybių narių pateikti informacijos apie jų patiriamus suvaržymus ir reikalingą pagalbą rizikai sumažinti. Valstybės narės nurodė, kad dvišaliai direktorių lygmens susitikimai ir techninis dialogas su Mokesčių ir muitų sąjungos GD buvo labai naudingi. Komisija toliau vykdė įgytos skaitmeninių projektų kūrimo **patirties** ir **geriausios praktikos** rinkimo iniciatyvą. Tuo tikslu 2025 m. atliktoje apklausoje pateikta ši informacija, o rezultatai įtraukti į prie šios ataskaitos pridedamo Komisijos tarnybų darbinio dokumento 1 skirsnį. Be to, 2025 m. liepos ir gruodžio mėn. aukšto lygio Muitų politikos darbo grupės posėdyje ir 2025 m. lapkričio mėn. vyriausiųjų informacijos pareigūnų bendradarbiavimo tinklo posėdyje kelios valstybės narės pasidalijo savo nacionaline patirtimi ir praktika, susijusia su SMK skaitmenine transformacija.

Ketvirta, vadovaudamasi **ES vykdymo užtikrinimo strategija**, Komisija taip pat pradėjo oficialų susirašinėjimą su valstybėmis narėmis, vėluojančiomis įdiegti skaitmenines sistemas. Komisija nusprendė imtis teisinių veiksmų prieš valstybes nares, kurios nevykdo savo pareigų pagal SMK ir SMK DP. Pažeidimo nagrinėjimo procedūros prieš keturiolika valstybių narių (AT, BE, CZ, CY, DK, FR, GR, IE, IT, MT, SK, SI, PT, RO) buvo pradėtos 2025 m. gegužės[22], birželio[23] ir liepos mėn.[24] dėl to, kad jos neįvykdė savo įsipareigojimų įdiegti laikinojo saugojimo sistemą oro transporto srityje (TS Air), nacionalinę importo sistemą (NIS), automatizuotą eksporto sistemą (AES) ir įsipareigojimų dėl muitinės duomenų perdavimo į sistemą „Surveillance“ (SURV3).

---

[22] Oficialūs pranešimai išsiųsti Čekijai (INFR(2025)2017), Danijai (INFR(2025)2018), Graikijai (INFR(2025)2019), Austrijai (INFR(2025)2015), Rumunijai (INFR(2025)2020) ir Slovakijai (INFR(2025)2021) dėl to, kad jos iki 2023 m. gruodžio 31 d. termino neįdiegė laikinojo saugojimo elektroninių sistemų oro transporto srityje ir kai kuriais atvejais – nacionalinės importo sistemos. Be to, oficialūs pranešimai išsiųsti Danijai (INFR(2025)2011), Prancūzijai (INFR(2025)2012), Kiprui (INFR(2025)2010), Austrijai (INFR(2025)2007), Portugalijai (INFR(2025)2013) ir Rumunijai (INFR(2025)2014) dėl to, kad jos per SURV3 sistemą Komisijai neperdavė išsamių muitinės duomenų, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/lt/inf_25_982.

[23] Pažeidimo nagrinėjimo procedūros pradėtos prieš Portugaliją (INFR(2025)2064) ir Belgiją (INFR(2025)2016) dėl to, kad jos neįdiegė laikinojo saugojimo sistemos oro transporto srityje, o Portugalija – ir nacionalinės importo sistemos. Be to, Belgijai išsiųstas oficialus pranešimas (INFR(2025)2009) dėl to, kad ji per sistemą SURV3 sistemą Komisijai neperdavė išsamių muitinės duomenų, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/lt/inf_25_1241.

[24] Komisija išsiuntė oficialius pranešimus Prancūzijai (INFR(2025)2060) ir Kiprui (INFR(2025)2061) dėl laikinojo saugojimo ir nacionalinės importo sistemos neįdiegimo, o Prancūzijos atveju – ir dėl automatizuotos eksporto sistemos neįdiegimo. Be to, Čekija (INFR(2025)2054), Airija (INFR(2025)2055), Italija (INFR(2025)2056), Malta (INFR(2025)2057), Slovėnija (INFR(2025)2059) ir Slovakija (INFR(2025)2058) buvo įspėtos dėl to, kad per SURV3 sistemą Komisijai neperdavė išsamių muitinės duomenų, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/lt/inf_25_1628.

Apžvelgiant bendrą skaitmeninės pertvarkos ir SMK įgyvendinimo per 10 metų patirtį, specialiame vyriausiųjų informacijos pareigūnų posėdyje valstybių narių buvo paprašyta pateikti grįžtamąją informaciją apie didžiausius SMK skaitmeninio įgyvendinimo sunkumus. Iš pateiktų atsakymų matyti aiški tendencija: **trys didžiausi sunkumai, gerokai pranokę visus kitus, buvo 1) valdymo struktūros, sudarančios sąlygas laiku priimti sprendimus, 2) suinteresuotųjų subjektų dalyvavimo palaikymas ir 3) aiškios apimties apibrėžimas ir išlaikymas**. Dėl sudėtingos nacionalinės valdymo tvarkos tam tikrais atvejais atsakomybė nebuvo aiškiai apibrėžta. Įgyvendinant didelio masto skaitmeninės transformacijos programas, pavyzdžiui, SMK, aiškiai neapibrėžta atskaitomybė tiesiogiai lemia įgyvendinimo riziką. Komisijos patirtis parodė, kad įgyvendinimas suaktyvėja, o pažanga yra gerokai spartesnė ir labiau nuspėjama tik tada, kai nacionaliniu lygmeniu nustatoma aiški aukšto lygio atsakomybė, valdymas ir centrinis koordinavimas.